

i t h a k i

Stanley'yle ek bir iş yapmak için oldukça fazla enerjim vardı ve ilk karşılaşmamız 23 Nisan'da Trader Vic's'te oldu (Orada bulunduğumuza dair bir tabela koymalılar). Stanley hâlâ son filmi *Dr. Strangelove*'da elde ettiği başarının tadını çıkarıyor, bu arada daha ihtiraslı bir tema arıyordu. İnsanın evrendeki yeri hakkında bir film yapmak istiyordu. Bu türden projeler eski ya da yeni ekoldeki öncü stüdyolara bile kalp krizi geçirebilecek nitelikteydi. Bugün bile, Hollywood'un bu projeyi kabul ettiğini hayal etmek çok zor.

İlgilendiği konu üzerinde anında uzman olabilen Stanley, çabucak birçok kütüphanedeki bilim ve bilimkurgu dokümanlarını yutmuştu. Ayrıca adı merak uyandıran *Shadow on the Sun* (Güneş'teki Gölge) adlı bir eserin telif haklarını dahi almıştı. Onun hakkında pek bir şey hatırlamıyorum, yazarının adını bile hatırlayamıyorum, sanırım bildiğimiz bilimkurguculardan değildi. Her kim idiyse, umarım kendisinin kariyerini baltaladığımı asla öğrenmez, çünkü Kubrick'e çok geçmeden Clarke'ın başka insanların fikirlerini geliştirmekle pek ilgilenmediği söylenmişti. (Birkaç yıl sonra *Beşik* adlı romanla gündeme gelen değişikliklere sebep olan ilginç olaylar hakkında bilgi almak için *Rama 2*'nin Sonsöz'üne bakabilirsiniz.) Bu konu kapandıktan sonra tamamen yeni bir şeyler yaratmaya karar verdik.

Şimdi, bir film yapmadan önce bir senaryonuzun ve senaryonuz olmadan önce de bir *hikâyenizin* olması gerekiyor. Bazı avangard yönetmenler son söylediğim olmadan da bir şeyler yapmaya çalıştılar ancak onların çalışmalarını sadece birkaç sanat tiyatrosunda görebilirsiniz. Stanley'ye kısa hikâyelerimi vermiştim ve birinin, "Gözcü"nün, üzerine konuyu kurabileceğimiz temel düşünceye sahip olduğuna karar verdik.

"Gözcü", 1948 Noel'indeki bir enerji patlaması sırasında yazılmıştı. BBC'nin düzenlediği kısa hikâye yarışmasına

girmek için yazmıştım. Dereceye bile girememişti ve neyin kazandığını bazen merak ediyorum (muhtemelen Tunbridge Wells'te geçen bir pişmanlık öyküsüydü). Şu anda bu o kadar sık antolojilere koyuluyor ki konusunun, Ay'da yabancı varlıklar tarafından yapılmış, insanlığın oraya gelmesiyle çalışmayı bekleyen bir çeşit hırsız alarmının keşfi olduğunu söylemem yeterli.*

2001'in genellikle "Gözcü" üzerine kurulduğu söylenir ancak bu oldukça basite indirgemek olur. Bu ikisi arasında meşe palamudu ve meşe ağacı arasındaki gibi bir ilişki var daha çok. Filmi yapmak içinse daha fazla malzeme gerekti, bunların çoğu da "Encounter in the Dawn" (Şafakta Karşılaşma) (diğer adıyla "Expedition to Earth") ve diğer dört kısa hikâyeden alınmıştı. Ancak ortaya çıkan eserin çoğu tamamen yeniydi ve Stanley'yle aylar boyu yaşadığım beyin fırtınası sonucu ortaya çıktı. Bu beyin fırtınasını daha sonra yalnız başıma -tamamen yalnız- 222 Batı 23. Caddedeki ünlü Hotel Chelsea'nin 1008 numaralı odasında yaşadım.

Burası romanın büyük bir kısmının yazıldığı yerdir ve bu zorlu sürecin detaylarının bulunduğu günlük *The Lost Worlds of 2001*'de bulunabilir. Film yapmayı hedeflemişken, neden bir roman yazdığımı sorabilirsiniz. "Roman uyarlamalarının (öf!) genellikle sonradan yapıldığı doğrudur, bu durumda Stanley'nin işlemi tersine çevirmek için mükemmel sebepleri vardı.

Çünkü bir senaryo en ufak ayrıntıyı dahi açıkça belirtmelidir, ayrıca onu okumak en az yazmak kadar yorucu ve bıktırıcıdır. John Fowles'un şu sözü bunu oldukça iyi açıklamaktadır: "Roman yazmak denizde yüzmek gibidir, senaryo yazmak ise pekmez içinde kıvrılmak gibi bir şeydir." Belki de sıkıcılığa karşı tahammülümün olmadığını anladığı için Stanley senaryo yazımı gibi zor bir işe başlamadan önce, se-

* İlk derlemem *Expedition to Earth*'te (Dünya'ya Yolculuk) yeniden basıldı.

naryoya çevirebileceğimiz bir roman yazmak için bütün hayal gücümüzü sonuna dek serbest bırakmamızı önerdi (Ve tabii ki biraz da nakit para ümidiyle).

Olaylar aşağı yukarı böyle gelişti. Ancak sonlara doğru, roman ve senaryo aynı anda, iki yönde de geri besleme yapmak suretiyle yazıldı. Biraz pahalı bir edebi yaratım yöntemi olsa da, birkaç yazarın da bunun tadını çıkarttığı gibi ben de bazı bölümleri filmin ham sahnelerini izledikten sonra tekrar yazdım. “Tadını çıkartmak” deyiminin doğru bir kullanım olup olmadığından pek emin değilim.

O heyecanlı zamanların tadını biraz olsun verebilmek için, sabahın birkaç boş saatinde hızlıca yazmış olduğum günlükten birkaç alıntı sunmak istiyorum:

28 Mayıs 1964. Stanley’ye, “Onların” organik hayatı korkunç bir hastalık olarak kabul eden makineler olabileceğini teklif ettim. Stanley bu fikrin hoş olduğunu söyledi...

2 Haziran. Günde ortalama bin ya da iki bin kelime yazıyoruz. Stanley, “Elimizde bir çoksatın var,” diyor.

11 Temmuz. Stanley’yle olay örgüsünü tartışmak için bir araya geldik ancak neredeyse tüm zamanımızı Cantor’un Transfinite Kümeleri hakkında tartışarak geçirdik... Onun gizli bir matematik dehası olduğuna karar verdim.

12 Temmuz. Artık her şey kararlaştırıldı, olay örgüsü hariç.

26 Temmuz. Stanley’nin (36.) doğum günü. Köye gittiğimde üzerinde şu notun yazılı olduğu bir kart buldum: “Bütün dünya her an patlayabilecekken, nasıl mutlu bir doğum günü geçirebilirsin?”

28 Eylül. Tekrar yapılan bir robot olduğumu hayal ettim. Bana güzel bir biftek pişiren Stanley’ye iki bö-